

INNOVATION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

2026

№10

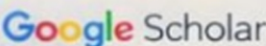
ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY

Scientific and practical electronic journal

Indexlanadigan bazalar: Google Scholar Crossref OpenAIRE CYBERLENIKA

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON JURNAL

10-jild
10-son
Oktyabr, 2026

ИННОВАЦИОННАЯ
ЭКОНОМИКА
Научно-практический
электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY
Electronic scientific and
practical journal

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

globalsciencehub.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Tahririyat Kengashi raisi o‘rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas’ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Texnik muharrir:

S.J.Qulmurotov

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko‘chasi 225-uy Tel.:

+998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

innoeconomic@kstu.uz

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko‘rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Ovchinnikov Viktor Nikolayevich - i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)

Solodovnikov Sergiy Yurevich - i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)

Sidorov Viktor Aleksandrovich - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)

Shevchenko Igor Viktorovich - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)

Kusainov Xalel Xaymullievich – i.f.d., professor, akademik (Qozog‘iston Respublikasi Milliy fanlar akademiyasi)

Samandarzoda Iskandar Hakim - Iqtisodiyot fanlari doktori (Sh.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)

Gibadullin Artur Arturovich - i.f.n. dotsent (Milliy tadqiqot universiteti, Moskva energetika instituti, Rossiya)

Sergey Aleksandrovich Voynash - ilmiy xodim (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Valentina Nikolayevna Pulyayeva - iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi hukumati qoshidagi Moliya universiteti)

Dmitriy Evgenievich Morkovkin, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Moliya universiteti, Rossiya Federatsiyasi hukumati)

Sadriddinov Manuchehr Islomiddinovich - i.f.d., professor, (Tojikiston Respublikasi Milliy fanlar Akademiyasi)

Perskaya Viktoriya Vadimovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Molchanov Igor Nikolayevich - i.f.d., professor, (Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti)

Basova Mariya Mixaylovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Aleksandr Leonidovich Chupin, iqtisod fanlari nomzodi (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Nezamaykin Valeriy Nikolayevich - i.f.d., professor, (Rossiya davlat gumanitar universiteti)

Nikonorova Alla Vladimirovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Dmitriyeva Olga Aleksandrovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Shvets Yuriy Yuryevich - i.f.n., dotsent, (Rossiya Fanlar akademiyasining Nazorat fanlari instituti)

Kolosova Yelena Valeryevna - i.f.n., dotsent, (Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti)

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik

Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor

Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor

Xatamov Ochildi Qurbonovich - i.f.d., professor

Fayziyeva Shirin Shodmonovna - i.f.n., professor

Jumayeva Gulrux Jo‘raqulovna - i.f.n., professor

Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent

Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor

Yakubova Shamshinur Shuxratovna - i.f.d., (DSc) dotsent

Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Samiyeva Gulnoza Toxirovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Ubaydullayev G‘ayrat Zuvaytovich - i.f.n., dotsent

Xo‘jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.d., (DSc), dotsent

Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich - i.f.f.d. (PhD), dotsent

Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Xo‘janova Gulshoda Otamurodovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Tursunova Aziza Xoshimovna - i.f.f.d. (PhD)

Xolliyev Sherali Baxtiyorovich - i.f.f.d. (PhD)

Panjiyev Samijon Aliqulovich - PhD, dotsent

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

ISSN: 3030-315X

globalsciencehub.uz

Учредитель:

Каршинский государственный технический университет

Председатель редакционного совета:

Р.Х.Эргашев, доктор экономических наук, профессор

Заместитель председателя редакционного совета:

С.Н.Хамраева, доктор экономических наук, профессор

Ответственный редактор:

Н.А.Очилова, PhD, доцент

Технический редактор:

С.Ж.Кулмуротов

Журнал издается один раз в месяц в электронной форме и публикуется через официальный сайт журнала.

Адрес редакции:

180100, г. Карши, ул. Мустакиллик, дом 225

Тел: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Факс: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@kstu.uz

Научно-практический электронный журнал «Инновационная экономика» включён в перечень национальных научных изданий на основании решения Президиума Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 5 апреля 2025 года № 369.

В журнале публикуются статьи по следующим рубрикам:

1. Теория и методология
2. Цифровая экономика
3. Экономика регионов и отраслей
4. Малый бизнес и частное предпринимательство
5. Экономика человеческого капитала
6. Менеджмент и маркетинг
7. Бухгалтерский учет, экономический анализ и аудит
8. Финансы, кредит и инвестиции
9. Эконометрика и статистика
10. Сфера услуг и туризм

Редакционная коллегия:

Международные члены Совета редколлегии:

Овчинников Виктор Николаевич - д.э.н., профессор, академик (Южный федеральный университет, Россия)

Солодовников Сергей Юрьевич - д.э.н., профессор (Белорусский национальный технический университет)

Виктор Александрович Сидоров - д.э.н., профессор, (Кубанский государственный университет)

Шевченко Игорь Викторович - д.э.н., профессор (Кубанский государственный университет)

Кусаинов Халел Хаймуллович - д.э.н., профессор, академик (НААН Республика Казахстан)

Самандарзода Искандар Хаким - д.э.н., профессор (Таджикистанский аграрный университет им. Ш. Шотемура)

Гибатуллин Артур Артурович - к.э.н., доцент (Национальный исследовательский университет «Московский энергетический институт»)

Войнаш Сергей Александрович - научный сотрудник (Российского университета дружбы народов имени П.Лумумби)

Пуляева Валентина Николаевна - к.э.н., доцент (Финансовый университет при Правительстве РФ)

Морковкин Дмитрий Евгеньевич - к.э.н., доцент (Финансовый университет Правительство РФ)

Садриддинов Манучехр Исламиддинович - д.э.н., профессор (Национальная академия наук Республики Таджикистан)

Перская Виктория Вадимовна - д.э.н., профессор (Финансовый университет при Правительстве РФ)

Молчанов Игорь Николаевич - д.э.н., профессор (Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова)

Басова Мария Михайловна - д.э.н., профессор (Финансового университета Российской Федерации)

Чупин Александр Леонидович - к.э.н. (Российского университета дружбы народов имени П. Лумумби)

Незаймакин Валерий Николаевич - д.э.н., профессор (РГТУ)

Никонорова Алла Владимировна - к.э.н., доцент (Финансового университета Российской Федерации)

Дмитриева Ольга Александровна - к.э.н., доцент (Финансового университета Российской Федерации)

Швец Юрий Юрьевич - к.э.н., доцент (Институт проблем управления РАН)

Колосова Елена Валерьевна - к.э.н., доцент (Российский экономический университет имени Г.В. Плеханова)

Члены Совета редколлегии:

Гулямов Саидхорр Саидхмедович - д.э.н., профессор, академик

Пардаев Мамаюнус Каршибоевич - д.э.н., профессор

Навруз-зода Бахтиёр Негматович - д.э.н., профессор

Хатамов Очилди Курбанович - д.э.н., профессор

Файзиева Ширин Шодмоновна - к.э.н., профессор

Жумаева Гулрух Журакуловна - к.э.н., профессор

Эгамбердиева Салима Раимовна - к.э.н., доцент

Еркаева Гулбахор Панжиевна - к.э.н., профессор

Якубова Шамина Шухратовна - д.э.н., (DSc), доцент

Амиркулов Шухрат Олимович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Самиева Гулноза Тохировна - д.ф.э.наук., (PhD), доцент

Алигулов Азамат Туйгунович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Аминов Фазлитдин Бахадирович - к.э.н., доцент

Хужакулова Нигора Рустамовна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Туробов Шерзод Алишерович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимова Муниса Юльчиевна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Эрашьева Насиба Рахматуллаевна - д.э.н., (DSc), доцент

Бобоккулов Санжар Бахромкулович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джалилов Рахмонкул Хамидович - д.ф.э., (PhD), доцент

Номазов Бахром Бобомуродович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимханова Нигора Алимхановна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джанузакон Мирзабек Кулмаматович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Мухаммадиева Юлдуз Юсуповна - д.ф.э.н., (PhD)

Турсунова Азиза Хошимовна - д.ф.э.н., (PhD)

Холлиев Шерали Бахтиёрович - д.ф.э.н., (PhD)

Панджиев Самиджон Аликулич - PhD, доцент

TURIZM KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISH STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISH VA BIZNES JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISH MODELI

Abdurahmanova Zuleyha Olimjanovna

МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ТУРИСТИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ И УЛУЧШЕНИЯ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ

Абдурахманова Зулейха Олимжановна

MODEL FORMIROVANIYA INNOVATSIONNOY STRATEGII RAZVITIYA TURISTICESKIKH PREDPRIYATIY I ULUCHSHENIYA BIZNES-PROTSESSOV

Abdurahmanova Zuleyha Olimzhanovna

Annotatsiya. Mazkur maqolada turizm korxonalarining innovatsion rivojlanish strategiyasini shakllantirish hamda biznes jarayonlarini zamonaviy talablar asosida takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlarini tadqiq etilgan. Tadqiqotda turizm korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish, xizmatlar sifatini yaxshilash, mijozlar ehtiyojlariga tezkor moslashish va resurslardan samarali foydalanishni ta'minlashda innovatsion yondashuvlarning o'rni asoslab berilgan. Innovatsion strategiyani shakllantirish jarayonida korxonaning ichki salohiyati, tashqi bozor muhiti, texnologik imkoniyatlari, iste'molchilar xulq-atvoridagi o'zgarishlar hamda raqobat omillarini kompleks baholash zarurligi yoritilgan. Shuningdek, biznes jarayonlarini raqamlashtirish, avtomatlashtirish, xizmat ko'rsatish jarayonlarini optimallashtirish va boshqaruv qarorlarini ma'lumotlarga asoslangan holda qabul qilishning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri tahlil qilingan. Tadqiqot natijasida turizm korxonalarining innovatsion rivojlanish strategiyasi va biznes jarayonlarini o'zaro integratsiyalashgan holda boshqarishga asoslangan takomillashtirilgan model taklif etilgan.

Kalit so'zlar: turizm korxonalari, innovatsion rivojlanish, innovatsion strategiya, biznes jarayonlari, biznes jarayonlarini takomillashtirish, raqamlashtirish, xizmatlar sifati, raqobatbardoshlik, innovatsion model, iqtisodiy samaradorlik.

Аннотация. В данной статье рассматриваются теоретические и практические аспекты формирования инновационной стратегии развития туристических предприятий и совершенствования бизнес-процессов на основе современных требований. Исследование обосновывает роль инновационных подходов в повышении конкурентоспособности туристических предприятий, улучшении качества услуг, быстрой адаптации к потребностям клиентов и обеспечении эффективного использования ресурсов. В процессе формирования инновационной стратегии подчеркивается необходимость комплексной оценки внутреннего потенциала предприятия, внешней рыночной среды, технологических возможностей, изменений в поведении потребителей и конкурентных факторов. Также анализируется влияние цифровизации, автоматизации бизнес-процессов, оптимизации сервисных процессов и управления управленческими решениями на основе данных на экономическую эффективность. В результате исследования предложена усовершенствованная модель инновационной стратегии развития туристических предприятий и бизнес-процессов на основе интегрированного управления. Эта модель охватывает этапы постановки стратегических целей, отбора инновационных проектов, координации ресурсов, оценки эффективности процессов и мониторинга результатов. Такой подход создает организационно-экономическую основу для повышения инновационной активности в туристических предприятиях, оптимизации операционных затрат и долгосрочного устойчивого развития.

Ключевые слова: предприятия туризма, инновационное развитие, инновационная стратегия, бизнес-процессы, совершенствование бизнес-процессов, цифровизация, качество обслуживания, конкурентоспособность, инновационная модель, экономическая эффективность.

Abstract. This article examines the theoretical and practical aspects of formulating innovation-driven development strategies for tourism enterprises and improving business processes in line with modern requirements. The study substantiates the role of innovative approaches in enhancing the competitiveness of tourism enterprises, improving service quality, rapidly adapting to customer needs, and ensuring the efficient use of resources. It highlights the necessity of comprehensively assessing an enterprise's internal potential, the external market environment, technological capabilities, shifts in consumer behavior, and competitive factors during the formulation of an innovation strategy. Furthermore, the study analyzes the impact of digitizing and automating business processes, optimizing service delivery, and making data-driven management decisions on economic efficiency. Based on the research findings, an improved model is proposed for managing tourism enterprises that integrates innovation development strategies with business processes. This model encompasses stages such as setting strategic goals, selecting innovation projects, coordinating resources, evaluating process efficiency, and monitoring results. This approach creates an organizational-economic foundation for enhancing innovation activity, optimizing operating costs, and ensuring long-term sustainable development within tourism enterprises.

Keywords: tourism enterprises, innovation development, innovation strategy, business processes, business process improvement, digitalization, service quality, competitiveness, innovation model, economic efficiency.

KIRISH

Bugungi kunda turizm xizmatlari bozorida raqobatning kuchayishi, turistlarning individual ehtiyojlari va xizmat ko'rsatish sifatiga bo'lgan talablarning ortishi turizm korxonalaridan biznes jarayonlarini innovatsiyalar asosida qayta tashkil etishni talab qilmoqda. Ayniqsa, raqamli platformalar, elektron bronlashtirish, sun'iy intellekt, ma'lumotlar tahlili va avtomatlashtirilgan boshqaruv vositalarining kengayishi korxonalarning innovatsion rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish hamda uni amaliy biznes jarayonlari bilan integratsiyalash masalasini dolzarb yo'nalishga aylantirmoqda.

O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini iqtisodiyotning strategik yo'nalishlaridan biri sifatida rivojlantirishga qaratilgan muhim huquqiy asoslar yaratilgan. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi "O'zbekiston - 2030" strategiyasi to'g'risida"gi PF-158-son Farmonida barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash, xizmatlar sohasini rivojlantirish va zamonaviy iqtisodiy mexanizmlardan foydalanish bo'yicha ustuvor vazifalar belgilangan[1].

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 27-iyuldagi "Turizm yo'nalishidagi islohotlarni yanada jadallashtirish va sohada davlat boshqaruvi tizimini samarali tashkil qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-238-son qarori turizm sohasidagi tadbirkorlik subyektlarini qo'llab-quvvatlash va sohani boshqarish samaradorligini oshirishga qaratilgan[2].

Bundan tashqari, 2024-yil 18-iyuldagi "Turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-269-son qarorida turizm korxonalari uchun zamonaviy bilim va amaliy ko'nikmalarga ega kadrlar tayyorlash tizimini rivojlantirish belgilangan[3]. 2024-yil 18-iyuldagi "O'zbekiston Respublikasida turizm infratuzilmasini yaxshilash va xorijiy turistlar oqimini yanada oshirishga qaratilgan qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-102-son Farmoni esa turizm infratuzilmasini takomillashtirish va turistlar oqimini kengaytirish vazifalarini belgilaydi. Shu jihatdan turizm korxonalarning innovatsion rivojlanish strategiyasini

biznes jarayonlarini takomillashtirish bilan uyg'unlashtiruvchi ilmiy-amaliy modelni ishlab chiqish mazkur tadqiqotning dolzarbligini belgilaydi[4].

ADABIYOTLAR SHARHI

Turizm korxonalarining innovatsion rivojlanishi, raqamli transformatsiyasi va biznes jarayonlarini takomillashtirish masalalari zamonaviy iqtisodiy tadqiqotlarda turli nazariy va amaliy yondashuvlar asosida o'rganilmoqda. Shodiyev turizm sohasining barqaror rivojlanish istiqbollarini prognozlash masalasini tadqiq etib, turizm rivojlanishiga ta'sir etuvchi iqtisodiy, institutsional va boshqaruv omillarining o'zaro bog'liqligiga e'tibor qaratgan. Muallif Samarqand viloyati misolida turizm rivojlanishining istiqbolli yo'nalishlarini prognozlashga urg'u beradi. Mazkur yondashuv turizm sohasining uzoq muddatli rivojlanish tendensiyalarini aniqlash uchun muhim bo'lsa-da, korxona darajasida innovatsion strategiya va biznes jarayonlarini yagona model asosida uyg'unlashtirish masalasini to'liq ochib bermaydi[5].

Kamolova va hammualliflar ekoturizmni rivojlantirishda innovatsion boshqaruv usullarini tadqiq etib, aqlli boshqaruv tizimlari, ekologik monitoring, resurslardan samarali foydalanish hamda innovatsion jarayonlarga asoslangan boshqaruv qarorlarining ahamiyatini asoslaydi. Ushbu tadqiqot innovatsion boshqaruvning tashkiliy jihatlarini kengaytiradi[6]. Shu bilan birga, Kamolova (2026) turizm xizmatlari bozorining shakllanishi va rivojlanish xususiyatlarini o'rganib, turizm bozori subyektlari, raqamlashtirish, innovatsion texnologiyalar va xizmatlar sifatining o'zaro bog'liqligini yoritadi[7]. Bu qarashlar turizm korxonalarning tashqi bozor sharoitlariga moslashish mexanizmlarini tushuntirish uchun metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

Xorijiy tadqiqotlarda turizm korxonalarning raqamli transformatsiyasi va yuqori sifatli rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlik yanada aniqroq tahlil qilinmoqda. Wang, Zhang va Tian Xitoyning 2013–2023-yillardagi turizm kompaniyalari ma'lumotlari asosida raqamli-intellektual transformatsiyaning turizm korxonalarning yuqori sifatli rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini aniqlagan. Tadqiqotchilar moliyaviy cheklavlarning

kamayishi ushbu ta'sirning muhim mexanizmlaridan biri ekanligini ko'rsatadi. Mazkur natija raqamlashtirishni faqat texnologik yangilanish emas, balki korxonaning moliyaviy va iqtisodiy imkoniyatlarini kengaytiruvchi omil sifatida baholash zarurligini ko'rsatadi[8].

Abdul Latip va hammualliflar rivojlanayotgan mamlakat sharoitida turizm mikrokorxonalarida raqamli texnologiyalarni integratsiyalash sabablarini tadqiq etib, bozorni kengaytirish, operatsion samaradorlikni oshirish, mijozlar tajribasini yaxshilash, ko'nikmalarni rivojlantirish va daromadni ko'paytirish kabi asosiy yo'nalishlarni aniqlagan. Ushbu yondashuv raqamli texnologiyalarni joriy etishning korxona biznes jarayonlariga bevosita ta'sirini ko'rsatishi bilan ahamiyatlidir. Ayniqsa, raqamli vositalarning mijozlar bilan ishlash va operatsion jarayonlarni optimallashtirishdagi roli maqolamiz mavzusi bilan bevosita bog'lanadi[9].

Ndlovu, Sifolo va Tshipala esa sun'iy intellekt va barqaror rivojlanishning kichik va o'rta turizm korxonalaridagi o'zaro bog'liqligini bibliometrik tahlil asosida o'rgangan. Tadqiqot natijalarida sun'iy intellekt, xususan generativ AI texnologiyalarining mijozlar bilan muloqot, kontent yaratish va innovatsion faoliyatdagi ahamiyati ortib borayotgani ko'rsatilgan. Shu bilan birga, mualliflar mavjud tadqiqotlarning katta qismi yirik

turizm korxonalariga yo'naltirilgani va kichik hamda o'rta korxonalarning o'ziga xos cheklolari yetarlicha hisobga olinmayotganini ta'kidlaydi[10].

METODOLOGIYA

Tadqiqotda tizimli, qiyosiy va statistik tahlil usullaridan foydalanildi. Turizm korxonalarining innovatsion rivojlanishiga ta'sir etuvchi tashkiliy, iqtisodiy va texnologik omillar o'rganildi. Rasmiy statistik ma'lumotlar asosida turizm xizmatlari eksporti, turistlar oqimi va xizmat ko'rsatish hajmining dinamikasi tahlil qilindi. Shuningdek, xorijiy va mahalliy ilmiy tadqiqotlar qiyosiy o'rganilib, innovatsion strategiya va biznes jarayonlarini integratsiyalash modeli shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Turizm korxonalarining innovatsion rivojlanishi va biznes jarayonlarini takomillashtirish samaradorligini baholashda turizm xizmatlariga bo'lgan talab, turistik korxonalar tomonidan ko'rsatilayotgan xizmatlar hajmi hamda turizm xizmatlari eksportining o'zgarish dinamikasini birgalikda tahlil qilish muhim hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasining rasmiy ma'lumotlari asosida 2020–2025-yillardagi asosiy ko'rsatkichlar quyidagi jadvalda keltirilgan.

1-jadval

O'zbekistonda turizm sohasining asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlari dinamikasi

Ko'rsatkichlar	Yillar					
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Turizm xizmatlari eksporti, mln AQSH doll.	255,8	422,1	1609,8	2143,1	3519,0	4880,3
Turistik firma va tashkilotlar tomonidan xizmat ko'rsatilganlar soni, ming kishi	212,3	577,8	673,7	1157,1	1972,9	1981,7
O'zbekistonga turistik maqsadda kirib kelgan xorijiy fuqarolar soni, ming kishi	1504,1	1881,3	5232,8	6626,3	7957,2	11679,6

1-Jadval ma'lumotlari turizm sohasida 2020-yildan keyingi davrda sezilarli tiklanish va o'sish jarayoni yuz berganini ko'rsatadi. Xususan, turizm xizmatlari eksporti 2020-yildagi 255,8 mln AQSH dollaridan 2025-yilda 4 880,3 mln AQSH dollariga yetgan. Natijada ushbu ko'rsatkich qariyb 19 baravarga oshgan. Ayniqsa, 2021–2022-yillarda eksportning 422,1 mln dollardan 1 609,8 mln dollargacha keskin ko'tarilishi turizm bozoridagi faollikning tiklanganini ko'rsatadi. 2025-yilda esa 2024-yilga nisbatan turizm xizmatlari eksporti qariyb 38,7 foizga oshgan.

Turistik firma va tashkilotlar tomonidan xizmat ko'rsatilganlar sonida ham ijobiy dinamika kuzatiladi. Mazkur ko'rsatkich 2020-yilda 212,3 ming kishini tashkil etgan bo'lsa, 2025-yilga kelib 1 981,7 ming kishiga yetgan. Demak, olti yillik davrda turistik tashkilotlarning bevosita xizmat ko'rsatish hajmi qariyb 9,3 baravar oshgan. Biroq 2024-yildagi 1 972,9 ming kishidan 2025-yilda 1 981,7 ming kishiga o'sish juda past bo'lgan. Bu holat turizm korxonalarida mavjud mijozlar oqimini shunchaki ko'paytirishdan tashqari, xizmatlarning individuallasuvi, raqamlashtirilishi va

biznes jarayonlarining samaradorligini oshirish zarurligini ko'rsatadi.

Shu bilan birga, O'zbekistonga turistik maqsadda kirib kelgan xorijiy fuqarolar soni 2020-yildagi 1 504,1 ming kishidan 2025-yilda 11 679,6 ming kishiga yetgan. Bu davrda xorijiy turistlar oqimi qariyb 7,8 baravar oshgan. 2025-yilning o'zida ushbu ko'rsatkich 2024-yilga nisbatan 46,8 foizga ko'paygan[11].

Mazkur ko'rsatkichlar o'rtasidagi nisbat turizm korxonalarini uchun muhim iqtisodiy xulosani beradi: turistlar oqimining jadal kengayishi korxonalar oldiga xizmatlarni tezkor tashkil etish, bronlashtirish va mijozlar bilan ishlash jarayonlarini avtomatlashtirish, xizmat ko'rsatish sifatini standartlashtirish hamda ma'lumotlardan boshqaruv qarorlarida foydalanish talabini kuchaytirmoqda. Demak, turizm bozoridagi o'sishning o'zi korxonalarning innovatsion rivojlanish strategiyasini biznes jarayonlari bilan uzviy bog'lashni taqozo etadi.

Shuningdek, xizmatlar eksportining tarkibida "Safarlar (turizm)" yo'nalishi 2025-yilda 4 880,3 mln AQSH dollarini tashkil etgan bo'lib, bu xizmatlar

eksportining muhim qismini shakllantirgan. Umumiy xizmatlar eksporti esa 2025-yilda 10 197,0 mln AQSH dollariga yetgan.

Shundan kelib chiqib, turizm korxonalarining innovatsion rivojlanish strategiyasi faqat yangi xizmatlarni joriy etish bilan cheklanmasligi, balki strategik rejalashtirish → biznes jarayonlarini raqamlashtirish → mijozlar bilan oʻzaro aloqani takomillashtirish → resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish → natijalarni monitoring qilish kabi oʻzaro bogʻlangan jarayonlar majmuasi sifatida shakllantirilishi lozim. Aynan ushbu yondashuv maqolada taklif etilayotgan turizm korxonalarining innovatsion rivojlanish strategiyasi va biznes jarayonlarini takomillashtirish modelining iqtisodiy asosini tashkil etadi.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari turizm korxonalarining innovatsion rivojlanishi bevosita biznes jarayonlarini qayta tashkil etish va boshqaruv mexanizmlarini zamonaviylashtirish bilan bogʻliqligini koʻrsatadi. Tahlil qilingan davrda turizm xizmatlari eksporti hamda xorijiy turistlar oqimining sezilarli darajada oshishi korxonalar oldida xizmat koʻrsatish jarayonlarini yanada tezkor, moslashuvchan va mijozga yoʻnaltirilgan shaklda tashkil etish zaruratini kuchaytirgan. Shu nuqtayi nazardan, innovatsion rivojlanish strategiyasi korxonaning alohida funksiyalarini takomillashtirish emas, balki marketing, bronlashtirish, xizmat koʻrsatish, mijozlar bilan munosabatlar, toʻlov va boshqaruv jarayonlarini yagona tizimga birlashtirishni nazarda tutishi lozim.

Tadqiqotda taklif etilayotgan yondashuvning muhim jihati innovatsion strategiyani biznes jarayonlarining amaliy natijalari bilan bogʻlashdan iborat. Bunda raqamli texnologiyalardan foydalanish mijozlar haqidagi maʼlumotlarni tezkor tahlil qilish, talabni prognozlash, xizmatlarni individuallashtirish va operatsion xarajatlarni optimallashtirish imkonini beradi. Shu bilan birga, innovatsiyalarni joriy etish faqat texnologik yangilanish sifatida emas, balki tashkiliy boshqaruv, xodimlar malakasi va korporativ madaniyatni takomillashtirish jarayoni sifatida qaralishi kerak.

Natijada turizm korxonalarida strategik maqsadlar, innovatsion loyihalar, biznes jarayonlari va samaradorlik koʻrsatkichlari oʻrtasidagi uzviy bogʻliqlikni taʼminlash korxonaning raqobatbardoshligi va barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

XULOSA

Tadqiqot natijalari turizm korxonalarining zamonaviy raqobat muhitida barqaror rivojlanishi innovatsion strategiyani ishlab chiqish bilangina emas, balki ushbu strategiyani korxonaning barcha biznes jarayonlariga tizimli ravishda integratsiyalash bilan belgilanadi, degan xulosaga kelish imkonini berdi. Statistik tahlil turizm xizmatlari eksporti va xorijiy turistlar oqimining sezilarli oʻsayotganini koʻrsatib, korxonalar faoliyatida xizmat koʻrsatish tezligi, sifati, moslashuvchanligi va boshqaruv samaradorligini oshirish zaruratini kuchaytirayotganini tasdiqladi.

Tadqiqot davomida innovatsion rivojlanish strategiyasining asosiy tarkibiy qismlari sifatida bozor talabini tahlil qilish, innovatsion imkoniyatlarni aniqlash,

raqamli texnologiyalarni tanlash, biznes jarayonlarini qayta loyihalashtirish, resurslarni muvofiqlashtirish va natijalarni monitoring qilish yoʻnalishlari belgilandi. Shu asosda turizm korxonalarining innovatsion rivojlanish strategiyasini biznes jarayonlari bilan uzviy bogʻlovchi takomillashtirilgan modelni shakllantirish maqsadga muvofiq.

Mazkur modelning amaliy ahamiyati innovatsion yechimlarni mijozlar ehtiyojlari, operatsion samaradorlik va iqtisodiy natijalar bilan bogʻlash imkoniyatida namoyon boʻladi. Raqamlashtirish, avtomatlashtirish, sunʼiy intellekt va maʼlumotlarga asoslangan boshqaruv vositalaridan foydalanish xizmatlarni individuallashtirish, xarajatlarni optimallashtirish va boshqaruv qarorlarining tezkorligini oshirishga xizmat qiladi. Natijada strategik boshqaruv va operatsion jarayonlarning integratsiyasi turizm korxonalarining raqobatbardoshligi hamda uzoq muddatli innovatsion rivojlanishi uchun tashkiliy-iqtisodiy asos yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI

1. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 11.09.2023 yildagi “Oʻzbekiston - 2030” strategiyasi toʻgʻrisida PF-158-sonli farmoni (Lex.uz).
2. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 27.07.2023 yildagi “Turizm yoʻnalishidagi islohotlarni yanada jadallashtirish va sohada davlat boshqaruvi tizimini samarali tashkil qilish chora-tadbirlari toʻgʻrisida” PQ-238-sonli qarori.
3. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining “Turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida” 18.07.2024 yildagi PQ-269-sonli qarori.
4. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining “Oʻzbekiston respublikasida turizm infratuzilmasini yaxshilash va xorijiy turistlar oqimini yanada oshirishga qaratilgan qoʻshimcha chora-tadbirlar toʻgʻrisida” 18.07.2024 yildagi PF-102-sonli Farmoni.
5. Shodiyev, K. (2024). Innovatsion iqtisodiyotda turizm sohasini barqaror rivojlanishini taʼminlash istiqbollarini bashoratlash. *Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting*, 4(02), 123-135.
6. Kamolova, F., & Kamolova, Z. (2026, March). Ekoturizmni rivojlantirishda innovatsion boshqaruv usullari. In *Scientific practical conference* (Vol. 1, No. 3, pp. 425-433).
7. Kamolova, F. (2026, March). Turizm xizmatlari bozorining shakllanishi va rivojlanish xususiyatlari. in *scientific practical conference* (Vol. 1, No. 3, pp. 394-397).
8. Wang, J., Zhang, X., & Tian, Q. (2026). Digital-intelligent transformation, financing constraints, and the high-quality development of tourism enterprises. *Finance Research Letters*, 109485.
9. Abdul Latip, M. S., Trupp, A., Mohamad Noor, F. A., Stephenson, M. L., & Ismail, M. K. (2026). Evaluating the rationale underpinning digital technology integration among tourism micro-enterprises in a developing country: business owners' perspectives. *Small Enterprise Research*, 1-16.
10. Ndlovu, N., Sifolo, P. P. S., & Tshipala, N. (2026). Artificial intelligence and sustainability in small

and medium tourism enterprises (SMTES): A bibliometric review of their interplay.

11. O'zbekiston Respublikasi milliy statistika qomitasi ma'lumotlari(Stat.uz).

Muallif(lar) haqida / Сведения об авторе / Author details

Abdurahmanova Zuleyha Olimjanovna
Namangan davlat texnika universiteti "Turizm iqtisodiyoti" kafedrasida o'qituvchisi / Абдурахманова Зулэйха Олимпжановна Наманганский государственный технический университет
Преподаватель кафедры «Экономика туризма» / Abdurahmanova Zuleyha Olimzhanovna Namangan State Technical University Teacher of the Department of "Tourism Economics"

E-mail: zulayxoabduraxmanova7@gmail.com

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

t.me/kstu_uz

Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225

www.kstu.uz
www.ojs.kstu.uz